

Pasienthistorier

Linda Gilleshammer, Marte Hammersland
og Vegar E. Haugen

Nasjonal kompetansetjeneste for
SJELDNE DIAGNOSER

Dette er Hilde

52 år
3 barn
PCT i 2013
Arvelig
Ferdigbehandlet i 2014

Nå:
Trenger noe for overgangsplager

Plager ved overgangsalder

- Hetetokter og unormal svetting
- Blødningsforstyrrelser
- Hjerterbank
- Underlivsplager
- Psykiske symptomer
- Søvnforstyrrelser
- Beinskjørhet

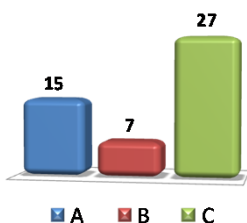

- Skyldes redusert produksjon av østrogen og progesteron
- Behandles gjerne med østrogentilskudd (evt i kombinasjon med progestagen)

Kan Hilde begynne på østrogen?

- A) Nei
- B) Ja, hun er ferdigbehandlet for PCT
- C) Det avhenger av hvilke andre risikofaktorer som er tilstede

Østrogentilskudd ved kjent PCT

- Innebærer risiko for tilbakefall

- Eliminert/reduisert utløsende årsaker?
 - Jernnivå, leversykdom, alkohol m.m.
- Frisk fase?
 - Ingen hudsymptomer/porfyrinutskillelse
- Finnes alternativer til østrogen?

Eksempler på alternativer til østrogen

- Ved blødningsforstyrrelser
 - Gestagen (provera tabletter, hormonspiral)
- Ved hetetokter
 - Catapresan (klonidin tabletter)
- Ved tørre slimhinner i underlivet
 - Repadina og Replens (vagitorier og gel til lokal behandling)
- Benskjørhet
 - Kalsium, evt alendronat

Ved behov for østrogentilskudd

- Lav dose over kort tid
 - Lokal behandling (krem, stikkpiller, vaginalring)
 - Plaster fremfor tabletter
- Oppfølgingsprøver
 - Porfyriner i urin
 - Jern
 - Leverprøver

Dette er Mariann

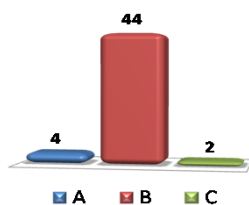
Hildes yngste datter
18 år
Russ 2017

Nå:
Ønsker å begynne på P-piller
-ikke vært i kontakt med NAPOS
før

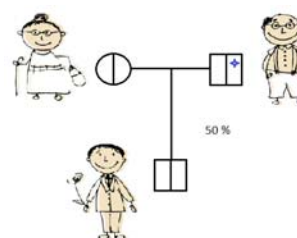
Hvor stor sjanse er det for at Mariann er genetisk disponert for PCT?

- A) 25 %
B) 50 %
C) 100 %

■ A ■ B ■ C

Familiekart PCT Autosomal dominant arvegang

Bruk av prevensjonsmidler ved mulig PCT

- Vanlige p-piller kan utløse PCT, hva skal Mariann gjøre?
 - Ta gen-test?
 - Unngå p-piller?
 - Det finnes østrogenfrie alternativer

- Minipiller/p-piller uten østrogen
- Hormonspiral/kobberspiral
- P-sprøyte
- P-stav/implantat

Dette er Halvor

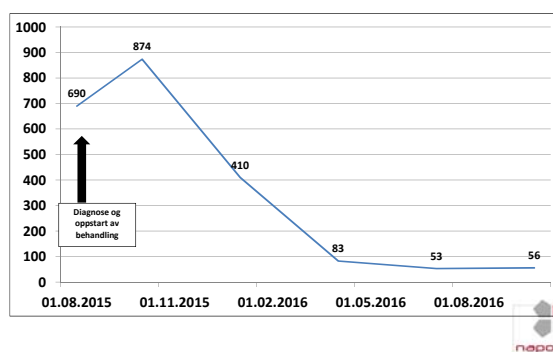
Bakgrunn og sykehistorie

- 48 år
- PCT august 2015
- Ikke arvelig PCT
- Ikke-røyker, ikke hemokromatose
- **Nå:**
 - Fri for blemmer
 - Pause i tappingene
 - Ferdigbehandlet?
 - Får ikke verdiene under 50

Porfyrinutskelelse i kontrollprøver

- Det er 12-15 gram ren alkohol i en norsk "standard alkoholenhet"
- Høy risiko for alkoholrelaterte plager:
 - Menn: >21 enheter/uke
 - Kvinner: >14 enheter/uke

Hva er en alkoholenhet?

1 standard alkoholenhet inneholder 12 gram alkohol

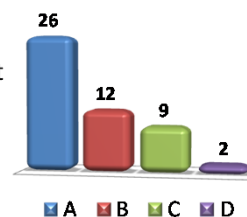

En 0,75 l flaske vin (13,5%) inneholder 99 gram alkohol eller 8,3 alkoholenheter

Bør Halvor avstå fra alkohol nå?

- A) Ja, han er i behandlingsfase
- B) Ja, han har hatt symptomatisk PCT
- C) Nei, siden han har hatt uendrede prøvesvar det siste halvåret
- D) Nei, han har nådd behandlingsmålet

■ A ■ B ■ C ■ D

- Trygt inntak ved PCT er ikke definert, og er trolig individuelt
- Avhold i behandlingsfasen
- Måtehold etterpå